

EN HAKİKİ MÜRŞİT İLİMDİR

Aytekin ZİYLAN

E. Mu. Tuğgeneral

Yeniden Müdafaa-i Hukuk, Mayıs 2002

Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir... M. Kemal Atatürk

Hayatta en gerçek yol gösterici bilim olduğuna göre, bilim adamlarının da gerçeği, doğruyu arayan, bulan ve toplumu aydınlatmaya çalışan insanlar olduğunu kabul etmemiz gerekir. Devleti yöneten siyasetçilerin de, ülkelerinin esenliği için, bilime ve bilimsel bulgulara saygı göstermeleri beklenir.

Türkiye’de; Başbakanın başkanlığında toplanan bilim adamlarının oluşturduğu bir Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) ve ayrıca amacı Ulusal Bilim Teknoloji Politikası’nın oluşturulması ve geliştirilmesine katkıda bulunmak, uygulanmasına nezaret etmek olan, Türkiye’de müspet bilimlerde Ar-Ge faaliyetlerini gerçekleştiren ve destekleyen TÜBİTAK bulunmaktadır. TÜBİTAK ve BTYK’nın ulusal teknoloji yeteneği konusunda biri genel, diğeri ülkemiz için özel çok önemli iki saptaması var.

Genel olan saptama şu; “bir ülkenin savunma gücü silahlı kuvvetleriyle, bu kuvveti destekleyen güçlü bir savunma sanayiinin varlığına, savunma sanayiinin gücü ise ülkelerin sahip olduğu teknolojik yeteneğin düzeyine bağlıdır. Dolayısıyla devlet yönetiminde amaç; ülkelerin teknolojik düzeyinin yükseltilmesi olmalıdır.”⁽¹⁾

Türkiye için özel olan saptama ise şu; “Türkiye’de kamu alımları ülkemizin bilim, teknoloji ve sanayileşme yeteneğinin yükseltilmesi doğrultusunda yapılmamaktadır.”⁽²⁾

Genel saptama her ne kadar savunma sanayii ile ilgili bir veri ortaya koyuyorsa da, bunu genel sanayii de kapsayacak şekilde yaygınlaştırmak ve ülke sanayiinin, dolayısıyla ekonominin gücünün de ülkelerin teknolojik yetenek düzeylerinin derecesine bağlı olduğunu söylemek mümkündür.

Teknolojinin; satış sonrası hizmetlerle birlikte bir sınai üretimin; üretim ve pazarlamayı da içeren değer zinciri içinde en fazla katma değer ve kâr sağlayan bölüm olduğu bilimsel bir gerçektir. Teknoloji sahibi olan şirketler ve devletler oyunun kurallarını koyan taraflardır. Sınai üretim sürecinin yönetiminde egemen olanlar ve en fazla kârı alanlardır. Bu nedenle devletler tarih boyunca ulusal teknoloji yeteneklerinin yükseltilmesine çalışmışlardır. Bu çalışmada en fazla kullanılan enstrüman ise “kamu alımlarıdır”. Yani bugünün ekonomik olarak güçlü olan sanayileşmiş devletleri, daima kamu alımlarını ülkelerinin “bilim, teknoloji ve sanayileşme yeteneklerinin yükseltilmesi amacıyla” yapmışlardır, bugün de yapmaktadırlar.

Oysa BTYK’nın saptamasına göre Türkiye, bu konuda bilimsel doğrultuda hareket etmemektedir.

Gerçi BTYK bu yanlışlığın düzeltilmesi için yeni bir karar daha alarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığına görev vermişse de; bu konuda en etkili enstrüman olan yeni Devlet İhale Yasası, Türkiye’de ulusal teknoloji üretimini destekleyici hiçbir hüküm içermemekte, aksine mevcut 2886 sayılı yasada bulunan ve ulusal teknoloji

geliştirilmesini desteklemek için kullanılabilir bir hüküm (Md.28/4) dahi yasa metninden çıkarmış bulunmaktadır.

Yürürlükteki 2886 sayılı Devlet İhale Yasasının, “Tekliflerin Değerlendirilmesi... Uygun Bedelin Tespiti” başlıklı 28. maddenin 4. bendi “Milli firmalar lehine hangi orana kadar ayırım yapılabileceği Bakanlar Kurulunca tespit edilir.” şeklinde koyduğu bir hükümle milli firmalara bir avantaj sağlanmasına olanak vermektedir. Bu hüküm çok rahatlıkla “özgün teknoloji üretimi”ni desteklemek için kullanılabilir. Ayrıca bu hükmün uygulanmasının AB ile imzalamış bulunduğumuz “gümrük birliği” anlaşmasına da aykırı olmayacağı DPT, Türkiye AT Mevzuatı Uyumu Özel İhtisas Komisyonu, Kamu İhaleleri Alt Komisyonu kararında belirlenmiştir. Böyle olmasına rağmen özgün teknoloji üretimini desteklemede kullanılabilir bu hüküm veya benzeri, yeni devlet ihale yasasına konulmamıştır.

4734 sayılı yeni devlet ihale yasası ulusal teknolojinin desteklenmesi yerine sadece “yurtiçi üretimi” desteklemektedir. Yani yakın gelecekte ulusal ihale yasamız olacak olan yasa; sınai üretim sürecinde sınırlı olarak istihdam sağlayıcı, ama hem en az kâr getiren hem de teknoloji sahibine bağımlılık yaratan bir süreci desteklemektedir.

Diğer yandan “üniversite-sanayi” veya “üniversite-silahlı kuvvetler-sanayi” işbirliği her zaman ve her forumda ulusal teknoloji ve sanayiın hızla gelişmesi için önerilen, savunulan ve kabul edilen bir husustur. Bütün sanayileşmiş ülkelerde üniversite-sanayi işbirliği yapıldığı çok iyi bilinir ve ilgili forumlarda/makalelerde örnekleriyle anlatılır. Ulusal teknoloji yeteneğinin yükseltilebilmesi için böyle işbirliklerine gereksinim olduğu belli ve çok açıktır. Ülkemizde de gerek akademik gerekse bürokratik çevreler tamamen bu görüştedir. Ancak aynı bürokratik çevreler, sanayicimizin yabancı teknoloji kullanmasından hiç rahatsız olmazlar. Gündemde daima ülkemize yabancı sermayenin getirilmesi vardır. Oysa yabancı teknoloji ile üretim yapan sanayicinin üniversite ile işbirliği yapmasına gerek yoktur. O zaman ulusal teknolojimizin geliştirilmesi, bunun için üniversite sanayi işbirliği yapılması, gerçekte desteklenmeyen, sadece lafta kalan bir olgu olmaktadır.

Türkiye sahip olduğu genç ve dinamik nüfusuyla, özel sektörünün girişimci karakteri ve jeostratejik konumunun da katkıda bulunduğu gizil potansiyeliyle gerçekten de içinde bulunduğumuz yüzyılın önde gelen ülkeleri arasında yer alabilecek kapasitede olan bir ülkedir. Ancak bunun için en önemli tek şart Türkiye’nin bilim ve teknoloji üretimini desteklemesi ve teknoloji geliştiren ülkeler arasında yer almasıdır.

Bilimsel bilgidan yararlanarak teknoloji geliştirmek için yapılacak Ar-Ge çalışmalarının oldukça masraflı ve riskli bir işlev olduğu açıktır. Bu nedenle Türkiye’de yapılacak Ar-Ge çalışmalarının kısa zamanda toplumsal yarar sağlayacak bir ürün için yapılması ve bu ürünün pazarlanmasının ulusal tedarik politikalarıyla desteklenmesi şarttır. Tıpkı sanayileşmiş ülkelerin geçmişte ve halen yaptıkları gibi. Aksi halde, onca masrafa rağmen, başarılı Ar-Ge çalışmalarının raflarda tozlanması veya yabancı sanayi şirketlerine aktarılması kaçınılmazdır.

Türkiye’ye yabancı sermayenin gelmesi ve Türkiye’de yatırım yaparak iç ve dış pazar için üretim yapması ve bunun teşvik edilmesi istenebilir ama, bunun yanında ve bununla beraber Türkiye’nin özgün teknoloji geliştiren, geliştirdiği özgün teknolojiyle rekabet gücü bulunan özgün ürünler üreten sanayi kesimine de ihtiyacı vardır. Hatta özgün tasarımla üretim yapan sanayi şirketleri daha önemlidir. **Sadece, özgün tasarım yapan ulusal sanayi şirketleri, Türkiye’nin ulusal teknoloji yeteneğinin yükselmesine katkıda bulunabilirler.** Sadece ulusal sanayi şirketleri, Türk

üniversiteleri ve ulusal teknoloji kuruluşlarıyla işbirliği ve koordinasyon yaparlar ve ulusal teknoloji yeteneğinin yükselebilmesi için gerekli olan sinerjiyi yaratabilirler. Yabancı teknolojiyle üretim yapan bir sanayi ise tamamen dışa bağımlıdır. Yaratılan ulusal katma değer daha az olur, dolayısıyla daha az ekonomik ve sosyal yarar sağlanabilir.

Özetlemek gerekirse Türkiye ulusal teknoloji yeteneğinin yükseltilmesi doğrultusunda **bilimsel** bir çizgide hareket etmemektedir. Hatalı bir çizgidedir. Bu çizgi bilimin işaret ettiği yöne doğru düzeltilmezse, Türkiye'nin sanayileşmesi, dolayısıyla ekonomik olarak kalkınması yolunda, büyük emek ve zaman kaybına yol açılmış olacaktır. Elbette Türkiye gibi kalabalık bir nüfusa sahip, büyük bir ülkede yurtiçi üretim çok önemlidir ama esas olan Türkiye'nin teknolojik yetenek düzeyinin yükseltilmesidir. Özgün teknolojiye dayanan sanayi altyapısının daha çok istihdam, yurtiçi üretim ve katma değer yaratacağı da bilimsel bir gerçektir.

Kaynakça:

- 1) TÜBİTAK BTP 95/02, **Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi**, s:25.
- 2) TÜBİTAK BTP 97/04, **Türkiye'nin Bilim ve Teknoloji Politikası**, s:75.